

UDK:37.091.12

Surayyo SHARIPOVA,

PhD, dotsent, O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti

E-mail: surayyo.74@mail.ru

Sobor Aida BURZU,

Filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Ozarbayjon tillari universiteti

Email: aida.sobor@bk.ru, Orcid id: 0000-0002-4648-5299

Pedagogika fanlari doktori M.Jumaniyozova taqrizi asosida

“KREATIVLIK – PEDAGOGIK IJODKORLIK ASOSI” MODULINI O‘QITISH PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA

Аннотация

Ushbu maqolada “Kreativlik – pedagogik ijodkorlik asosi” modulini o‘qitish jarayonining ilmiy-nazariy va amaliy jihatlarini tahlil qilinadi. Zamonaviy ta’lim tizimida pedagogik kreativlikni rivojlantirishning ahamiyati, modulni o‘qitishdagi mavjud muammolar hamda ularni bartaraf etish yo‘llari yoritilgan. Shuningdek, kreativ pedagogik kompetensiyani shakllantirishda innovatsion yondashuvlar, interaktiv metodlar va raqamli texnologiyalarning o‘rni ko‘rib chiqilgan. Maqola pedagogika yo‘nalishidagi talaba va o‘qituvchilar uchun ilmiy-metodik manba sifatida xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: Kreativlik, pedagogik ijodkorlik, innovatsion ta’lim, kompetensiya, interaktiv metodlar, ta’lim texnologiyalari, muammoli ta’lim, refleksiya, pedagogik faoliyat, raqamli ta’lim.

“КРЕАТИВНОСТЬ – ОСНОВА ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ТВОРЧЕСТВА”: ПРЕПОДАВАНИЕ МОДУЛЯ КАК ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА

Аннотация

В данной статье анализируются научно-теоретические и практические аспекты процесса преподавания модуля «Креативность – основа педагогического творчества». Рассматривается значение развития педагогической креативности в современной системе образования, существующие проблемы преподавания данного модуля, а также пути их решения. Кроме того, уделяется внимание роли инновационных подходов, интерактивных методов и цифровых технологий в формировании креативной педагогической компетентности. Статья может служить научно-методическим источником для студентов педагогических направлений и преподавателей.

Ключевые слова: Креативность, педагогическое творчество, инновационное образование, компетентность, интерактивные методы, образовательные технологии, проблемное обучение, рефлексия, педагогическая деятельность, цифровое образование.

“CREATIVITY – THE BASIS OF PEDAGOGICAL CREATIVITY”: TEACHING THE MODULE AS A PEDAGOGICAL PROBLEM

Annotation

This article analyzes the theoretical and practical aspects of teaching the module “Creativity – the Basis of Pedagogical Creativity.” It examines the importance of developing pedagogical creativity in the modern education system, the existing challenges in teaching this module, and possible ways to overcome them. Special attention is given to the role of innovative approaches, interactive methods, and digital technologies in forming creative pedagogical competence. The article may serve as a scientific and methodological resource for students of pedagogical fields and educators.

Key words: Creativity, pedagogical creativity, innovative education, competence, interactive methods, educational technologies, problem-based learning, reflection, pedagogical activity, digital education.

Kirish. Zamonaviy ta’lim tizimi global o‘zgarishlar, raqamli transformatsiya va innovatsion rivojlanish sharoitida tubdan yangilanmoqda. Ushbu jarayonda o‘qituvchining roli faqat bilim beruvchi emas, balki ijodkor, innovator va ta’lim jarayonini boshqaruvchi subyekt sifatida yanada kuchaymoqda.

Shu nuqtayi nazardan, “Kreativlik – pedagogik ijodkorlik asosi” moduli bo‘lajak pedagoglarni tayyorlash tizimida muhim o‘rin egallaydi. Ushbu modul talabalarda ijodiy fikrlash, muammoli vaziyatlarni hal etish, innovatsion pedagogik yondashuvlarni qo‘llash kompetensiyalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Biroq amaliyotda mazkur modulni o‘qitish jarayoni bir qator pedagogik muammolar bilan to‘qnash kelmoqda. Bu esa

uning samaradorligini pasaytirib, kutilgan natijaga erishishni qiyinlashtiradi.

Asosiy qism. Kreativlik va pedagogik ijodkorlikning ilmiy asoslari. Kreativlik — bu yangi g‘oya, original yechim va innovatsion yondashuvlarni yaratish qobiliyati bo‘lib, inson tafakkurining eng yuqori shakllaridan biridir. Pedagogik ijodkorlik esa o‘qituvchining ta’lim jarayonida ijodiy yondashuv asosida yangi metod, vosita va texnologiyalarni ishlab chiqish va qo‘llash faoliyatidir.

Pedagogik ijodkorlik quyidagi komponentlarni o‘z ichiga oladi:

ijodiy tafakkur;
pedagogik moslashuvchanlik;
innovatsion yondashuv;

muammoli vaziyatlarni hal etish;
refleksiv tahlil.

Modulning ta'lim tizimidagi o'rni. "Kreativlik – pedagogik ijodkorlik asosi" moduli pedagogik ta'lim tizimida quyidagi vazifalarni bajaradi:

talabalarda ijodiy fikrlashni rivojlantirish;
pedagogik muammolarni innovatsion hal etish ko'nikmalarini shakllantirish;

zamonaviy ta'lim texnologiyalarini qo'llashni o'rgatish;
mustaqil pedagogik qaror qabul qilishni rivojlantirish.
Shunga qaramay, modulni o'qitish jarayonida bir qator tizimli muammolar mavjud.

Modulni o'qitishdagi pedagogik muammolar:

1. Nazariya va amaliyot nomutanosibligi. "Kreativlik – pedagogik ijodkorlik asosi" modulini o'qitishdagi eng dolzarb muammoldan biri nazariy bilimlarning amaliy faoliyat bilan yetarli darajada uyg'unlashmaganligidir. Talabalar kreativlikning ilmiy ta'riflari, uning turlari va rivojlanish bosqichlarini o'zlashtiradilar, biroq ushbu bilimlarni real pedagogik vaziyatlarda qo'llashda qiyinchilikka duch keladilar.

Buning asosiy sabablari quyidagilardan iborat:
amaliy mashg'ulotlar yetarli darajada tashkil etilmasligi;
real pedagogik muhitga yaqin vaziyatlarning kamligi;
"bilim berish"ga yo'naltirilgan an'anaviy yondashuvning ustunligi;

talabalarining mustaqil ijodiy faoliyatga kam jalb etilishi.

Natijada talabalar nazariy jihatdan tayyor bo'lsalar ham, dars jarayonini kreativ tashkil etish, muammoli vaziyatlarni hal qilish va innovatsion yondashuvlarni qo'llashda qiynaladilar.

2. An'anaviy o'qitish metodlarining ustunligi. Modulni o'qitishda an'anaviy ma'ruza va tushuntirishga asoslangan metodlarning ustunligi ijodiy fikrlashni rivojlantirishga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Bunday yondashuvda o'qituvchi asosiy bilim manbai sifatida namoyon bo'ladi, talaba esa passiv qabul qiluvchi rolida qoladi.

Bu holat quyidagi muammolarni keltirib chiqaradi:
talabalar faolligining pasayishi;
mustaqil fikrlashning cheklanishi;
kreativ qarorlar qabul qilish ko'nikmasining sust rivojlanishi;

dars jarayonining bir yo'nalishli bo'lib qolishi.

Zamonaviy ta'lim esa aksincha, interaktiv, muammoli va talaba markazli yondashuvni talab qiladi. Shu bois an'anaviy metodlarni modernizatsiya qilish zarur.

3. O'qituvchilarning kreativ kompetensiyasi yetishmasligi. Modul samaradorligi ko'p jihatdan uni o'qitayotgan pedagoglarning kasbiy va kreativ kompetensiyasiga bog'liq. Ba'zi holatlarda o'qituvchilarda innovatsion metodlarni qo'llash bo'yicha yetarli tajriba va ko'nikmalar yetishmaydi.

Bu muammo quyidagilar bilan bog'liq:
malaka oshirish tizimining yetarli darajada samarali emasligi;

zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish ko'nikmalarining pastligi;

kreativ yondashuvni amaliyotga tatbiq etish tajribasining kamligi;

raqamli texnologiyalarni pedagogik jarayonga integratsiya qilishdagi qiyinchiliklar.

Natijada o'qituvchi kreativlikni o'rgatish o'rniga uni faqat nazariy tushuncha sifatida yetkazib beradi.

4. Baholash tizimidagi muammolar. Kreativlikni baholash pedagogik jarayonning eng murakkab jihatlaridan biridir. An'anaviy test va yozma nazorat ishlari kreativ faoliyatni to'liq va obyektiv baholash imkonini bermaydi.

Asosiy muammolar:

ijodiy jarayonni sonli baholashning qiyinligi;

subyektivlik darajasining yuqoriligi;

yagona standart mezonlarning yo'qligi;

talabani jarayon emas, faqat natija bilan baholanishi.

Bu esa talabalarda ijodiy faoliyatga nisbatan noto'g'ri yondashuvni shakllantirishi mumkin. Shu sababli portfolio, loyiha asosidagi baholash, reflektiv hisobotlar kabi alternativ tizimlarni joriy etish zarur.

5. Motivatsion muammolar. Talabalarining kreativ faoliyatga bo'lgan motivatsiyasi modul samaradorligida muhim rol o'ynaydi. Biroq amaliyotda barcha talabalarda ijodiy faoliyatga nisbatan barqaror ichki motivatsiya shakllangan emas.

Motivatsion muammolar quyidagilardan iborat:

ijodiy faoliyatning amaliy ahamiyatini to'liq tushunmaslik;

baholash tizimining faqat natijaga yo'naltirilganligi;

an'anaviy ta'lim muhitining zerikarli bo'lishi;

o'ziga ishonchning yetishmasligi.

Natijada talabalar kreativ topshiriqlarga yuzaki yondashadilar yoki passiv ishtirok etadilar. Pedagogik muammoning ilmiy-metodik tahlili. Modulni o'qitishdagi muammolar quyidagi omillar bilan bog'liq:

tizimli yondashuvning yetishmasligi;

shaxsga yo'naltirilgan ta'limning to'liq joriy etilmaganligi;

raqamli texnologiyalardan yetarli foydalanilmasligi;

interaktiv metodlarning kam qo'llanilishi.

Muammoni bartaraf etish yo'llari:

1. Interaktiv ta'lim texnologiyalarini joriy etish:

loyiha asosida o'qitish;

keys-stadi;

muammoli ta'lim;

brainstorming.

2. Amaliy mashg'ulotlar ulushini oshirish. Pedagogik treninglar, simulyatsion darslar va rolli o'yinlar orqali kreativlik rivojlantiriladi.

3. O'qituvchilar malakasini oshirish. Kreativ pedagogika bo'yicha maxsus kurs va treninglar tashkil etish zarur.

4. Innovatsion baholash tizimi. Portfolio, loyiha tahlili va reflektiv hisobotlar asosida baholash tizimi joriy etilishi kerak.

5. Raqamli ta'lim muhitini yaratish. Virtual laboratoriyalar va onlayn platformalar kreativ faoliyatni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Xulosa. "Kreativlik – pedagogik ijodkorlik asosi" moduli zamonaviy pedagogik ta'limning muhim tarkibiy qismi bo'lib, bo'lajak o'qituvchilarda ijodiy fikrlash va innovatsion kompetensiyani shakllantiradi. Biroq uni o'qitish jarayonida mavjud pedagogik muammolar ta'lim sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun ta'lim jarayonini modernizatsiya qilish, interaktiv metodlardan keng foydalanish, raqamli texnologiyalarni joriy etish va baholash tizimini takomillashtirish zarur. Natijada kreativ pedagogik muhit shakllanadi va ta'lim sifati sezilarli darajada oshadi.

ADABIYOTLAR

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
3. Yusupov M. Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
4. Ruziev J. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. Toshkent: O'qituvchi, 2021.
5. Torrance E. P. Creativity in Education. New York: Academic Press, 2018.